

Tað er ymiskt hvat vit falla
fyri, verður stundum ført
fram. Men er hetta veruliga
so? Niðurstøðan hjá fleiri
granskarum er eitt rungandi nei.

MYND: SAVNSMYND

Sambært Helen Fisher, antropologi, ið hevur savnað partøl kring allan heim, varir eitt forelskils í miðal umleið fyra ár. Óromantiska frágreiðingin er, at forelskils skal varða nóg leingi til, at eitt par hevur megnað at sett avkom í verðina. Tað er eitt slag av lími, ið skal tryggja at genini vera førd víðari.

kendu seg at teimum. Aftaná skuldi ein annar bólkar meta um somu myndir, men hesaferð stóð starv og løn á myndunum. Teir menn, ið áður ikki høvdu fingið serliga nógv stig, fingi fleiri eyka stig í næstu kanningini – alt eftir um teir høvdu góða løn og høg störv. Útsjóndin hevði bráðliga minni týðning.

Kanningin gevur ábendingar um, at kvinnur, orsaka av evolútionini, eru kræsnar. Tí tað skal meiri enn útsjónd til, fyri at tryggja at eitt møguligt avkom yvirlivir. Tess hægri status ein hannur hevur úti í nátúrini, tess betri eru møguleikarnir fyri, at avkomi yvirlivir, tí hannurin er í serstöðu at verja avkomið frá vandum. Henda evolutionera yvirlivingar atferð hongur við. Tí verður víst á, at bæði sosialur status, skynsemi og umsorgan eru eginleikar, ið hava stóran týðning, tá ein kvinna endaliga skal taka stöðu til ein mann. Men aftur er genetisk yvirliving, heldur óromantiska, ótilvitaða frágreiðingin.

Hvør fellir fyri hvørjum?

Antropologurin Helen Fisher, frá Rutgers University í USA, er ein teirra, ið hevur framt mest granskingar á økinum. Í einum fyrilestri, ið var kunngjördur á FORA.TV í 2010, vísti hon á, at sálarfrøðingar vanligar hava avmarkað seg til at sagt, at fólk forelska seg oftast í onkrum, ið er teimum líkur. Líka børn spæla best. Eitt javnlíka útsjónd, sosiala og fíggarliga bakgrund, eins væl og javnan intelligens. Men hvussu greina vit, at onkur kann koma inn í eitt rúm, har øll eru nøkunlunda á jøvnum føti, men framvegis bert fella fyri einum ávísu persóni? Hetta er framvegis lutvíst ein gáta, men besta boðið hjá Helen Fisher er, at klassisku persónstýpurnar kunnu vera ein partur av frágreiðingini. Sambært henni eru kemisk evnir í heilanum avgerandi fyri, hvørja persónstypu tú mest av øllum hoyrir til. Til dømis eru summi meiri impulsiv av náttúr, ímeðan onnur eru meiri konservativ og varðin.

Royndirnar við øðrum av somu

persónstypu kunnu vera avgerandi fyri, hvørt ein velir sær maka, ið er einum sjálvum líkur, ella ikki. Eitt úrslit av ringum royndum kann tí vera, at fólk velja sær mótsetningar. Evolutionert sæð, hevði menniskja, tá tað livdi í smáum bólkum á afrikonsku flötunum, tørv á fleiri persónstypum, bæði teimum framfýsnu, ið gingu nýggjar leiðir eftir føði, og teimum varnu, ið hildu aftur og sóu vandar áðrenn hini. Tí kunnu javnlíkar, eins og mótsetningar vera hóskandi fyri genetisku yvirlivingina. Helen Fisher er reguliga at síggja í stórum altjóða miðlum, og hevur eitt nú verið við til at ment dating heimasíðuna www.chemistry.com, ið byggir á túsundstals matchingroyndir av persónstypum. Síðan er eitt dømi um, hvussu henda gransking kann nýtast til handilsslig endamál, tí síðan lovar tær, við støði í vísindaligari gransking, at finna tær einasta rætta makan.

Til deyðin okkum skilir?

Forelskils er eitt fyribils fyrirbrigdi, verður ofta víst á. Hareftir skal kær-

leiki og trúfesti til hvønn annan taka yvir. Sambært Helen Fisher, ið hevur savnað partøl kring allan heim, varir eitt forelskils í miðal umleið fyra ár. Óromantiska frágreiðingin er, at forelskils skal vara nóg leingi til, at eitt par hevur megnað at sett avkom í verðina. Tað er eitt slag av lími, ið skal tryggja at genini vera førd víðari. Men nógv pør halda áfram eftir hetta. Menniskja er eitt av fáum djórum, sum í stóran mun kunnu vera monogam. Tó at eingin trygd er fyri hesum.

Frágreiðingin er, sambært henni, at forelskils og kærleiki sita í hvør sínum økið í heilanum. Forelskils er knýtt at tí parti av heilanum, har spenningur og gleðisrómur annars eru knýtt til. Tí verður forelskils ofta samanborið við ein rús. Ímeðan kærleiki er knýttur at tí partinum, har vit menna serlig varandi tilknýttir og sambond.